

Адреса для покликань: “Слов’янський клуб” мелодій різнобарвних, або музикальний внесок А.В. та В.В.Єдлічок у розвиток української культури // Слов’янський збірник. – Вип. 3. – Полтава: Слов’янський клуб, 2004. – С. 164 – 174.

Олена Лобач,
Ольга Чепіль

“СЛОВ’ЯНСЬКИЙ КЛУБ» МЕЛОДІЙ РІЗНОБАРВНИХ,
АБО МУЗИЧНИЙ ВНЕСОК А.В. та В.В. ЄДЛІЧОК У РОЗВИТОК
УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

*Слава тобі, любомудре,
Чеху-слов’янине!
Що не дав ти потонути
В німецькій пучині
Нашій правді!
...А я тихо
Богу помолюся,
Щоб усі слов’яни стали
Добрими братами
І синами сонця правди...*

Т.Г.Шевченко

Українсько-чеські взаємини мають глибокі корені в різних галузях духовної культури. Між 1517-1519 роками у Празі з’явилася Біблія в українсько-білоруському перекладі Франціска Скорини. Найдавніший запис української народної пісні про воєводу Стефана знаходимо в граматиці чеха Яна Благослава (1571). Першу симфонію з використанням українських народних пісень у всіх частинах твору написав чех – барон Е.В.Ванжура (1750 – 1802) [8, 100]. Тривалий час ця симфонія мала назву “Перша українська симфонія” або “Українська симфонія невідомого автора ХУІІІ ст.”, яка вивчалася не лише у спеціальних музичних закладах культури, але й ввійшла до змісту програм з музики для загальноосвітніх шкіл. Перші записи 16 мелодій українських народних пісень дав нам чех Іван Прач (Ян Богумир Прач) у перших друкованих збірниках російського фольклору 1790, 1815 років (“Собрание русских народных пѣсень съ ихъ голосами, положенныхъ на музыку Иваном Прачемъ” – С-Петербург, 1790, 1815). Про популярність чеських музикантів в Україні у ХУІІІ ст. свідчить репертуар оркестрів та камерних ансамблів родини екс-гетьмана Кирила Розумовського, одним з капельмейстерів якого був чех Карел Лау [3].

У ХІХ ст. продовжується взаємопізнання та взаємозбагачення двох слов’янських народів. У 1834-1835 роках у збірнику народних пісень Ян Коллар видав пісню українсько-словацького пограниччя “Rusnaci bratrove Slovaku”. Засновник чеської філології Йосиф Добровський у першій половині ХІХ ст. у своєму часописі “Slovanka” звернув увагу на перші видання “Енеїди” І.П.Котляревського, прогножуючи її світове значення [5]. У 1840-і роки перекладено чеською мовами твори П.Куліша і М.Гоголя. У зацікавленні чеським народом, його культурою, історією, визвольними устремліннями

корениться генеза Шевченкової поеми “Єретик”, присвяченої П.Й.Шафарикові – чеському історикові слов’янських літератур і мов, філологові, поетові, пропагандистові ідей “слов’янської взаємності”. Ця поема, зазначає О.М.Колесса, – “один з найкращих поетичних творів у світовій літературі про великого чеського мученика Яна Гуса” [там само, 20]. І чеський народ віддячив Т.Г.Шевченкові – у 1876 році, коли в Росії було заборонено українську мову, в друкарні Грега у Празі вийшов найповніший на той час двохтомний “Кобзар”, до якого ввійшли і політичні поеми.

Ідея спільності та єднання культур слов’янських народів пронизує всю діяльність братів Венцеслава (Вацлава) Венцеславовича (17.IX.1817 – 7.XI.1880) та Алоїза Венцеславовича Єдлічок (14 XII.1821 – 15.IX.1894). Тривалий час відомості про музикантів, чехів за походженням, були суперечливими щодо дати й місця їх народження, родинних зв’язків, деяких подій особистого та творчого життя, зокрема, зустрічі й знайомства з Т.Г.Шевченком [див. 7; 9; 10]. І на сьогодні багато “білих плям” на життєвій мапі митців. Наприклад, залишаються невідомими місце поховання братів, італійський і львівський періоди життя Алоїза Єдлічки, уточнюються факти їх педагогічної та громадської діяльності, практично не досліджені життя та творчість Венцеслава Венцеславовича, потребує подальшого осмислення вплив їх композиторського доробку на становлення української національної музичної школи та ін.

Найповніше життєвий шлях митців висвітлив у численних публікаціях П.П.Ротач, завдяки своїй сподвижницькій дослідницькій діяльності [12]. Він спирається на архівні документи, які надійшли з Чехословаччини від Міклуша Неврлі (копії метрик Вацлава і Алоїзуса та свідоцтва про смерть їхнього батька); із Санкт-Петербурга (справа “Про призначення учителями музики в Полтавському інституті Венцеслава і Алоїса Гедлічек”). Науковець ретельно вивчив полтавські губернські “Ведомости” XIX ст., а першу бібліографічну довідку про митця знайшов у відомому “Музичному словнику” Гуго Рімана (1901).

В.В. і А.В.Єдлічки народилися у селищі Куклені, що тепер входить до м.Градець-Кралове, у родині кравця. Венцеслав Венцеславович навчався у Вищій технічній школі (1839–1841), але покинув її, ймовірно, з причин невідповідності освіти “сродній” праці, інтересам і покликанню юнака, що підтверджується всією його подальшою професійною діяльністю. На сьогодні невідомо, де він здобув музичну освіту. Автори статті енциклопедичного довідника “Митці України” зазначають, що він навчався у Празькій консерваторії, хоча немає доказів цього факту [8, 238]. П.П.Ротач припускає, що “природні здібності він удосконалив у Петербурзі” [12, 294]. Проте, висока атестація членів ради полтавського Інституту шляхетних дівчат переконує, що він мав непогану музичну освіту.

У Росії на той час працювало чимало західноєвропейських, у тому числі й чеських, музикантів (педагогів, виконавців, нотовидавців), і В.В.Єдлічка їде шукати долю спочатку до Петербурга, а потім стає приватним учителем музики на Україні. Син Родзянки Гаврило Аркадійович писав, що Венцеслав Єдлічка

був “домовим навчателем музики в домі Аркадія Гавриловича Родзянки” [12, 296]. Саме тут, у с. Родзянки Хорольського повіту (нині Веселий Поділ Семенівського району) Єдлічка зустрівся з Т.Г.Шевченком у період роботи поета над “Єретиком”.

Цікаво поєднала полтавська земля імена тогочасних культуротворців – Т.Г.Шевченка, О.М.Бодяньського та В.В.Єдлічки. Безпосереднім поштовхом до створення поеми “Єретик” була зустріч у 1844 році кобзаря з О.М.Бодяньським (1808–1879) – славістом, істориком, етнографом, професором Московського університету, родом з Полтавщини. Працюючи над поемою, Т.Г.Шевченко прочитав про гуситів усі джерела, “а щоб не погіршити проти народності, не залишив у спокої жодного чеха, котрий зустрічався йому в Києві, або в інших місцях, розпитуючи в них про топографічні та етнографічні подробиці” [цит. за 1, 170]. Саме цим був викликаний інтерес Т.Г.Шевченка до В.В.Єдлічки. З листування поета відомо, що “домовий навчитель музики” залишив у себе на опрацювання вірші великого поета. Про неослабний інтерес Єдлічок до творчості Кобзаря свідчить те, що Алоїзу Венцеславовичу належить одна з перших спроб покласти на музику вірші Т.Г.Шевченка. Наприклад, у пісні “Шумить, гуде дібровонька” зустрічаються три строфи “Думки” (“Тяжко, важко в світі жити”), збірка “Квітоньки України” включає п’ять творів на вірші Шевченка, в тому числі й пісню О.І.Рубця “Думи мої, думи мої”, “Полонез на смерть Шевченка” Паценка [8; 12].

На запрошення Венцеслава Венцеславовича у 1843 році до Петербурга приїздить його молодший брат Алоїз. Історія залишила про нього дещо більше інформації. Він навчався у Празькій консерваторії (1837–1842) у Дж.Б.Гордіджіані та Д.Вебера. У Джованні Баттіста Гордіджіані (1795–1871) – оперного і концертного співака – Алоїз пройшов школу італійського співу. Діоніс Вебер – музикант, етнограф, упорядник чеських народних пісень – не лише навчив А.В.Єдлічку майстерності гри на фортепіано, але й прищепив любов до фольклору, яку він проніс через усе життя та творчість. За браком коштів, як вважає П.П.Ротач, йому довелося покинути консерваторію і податися на заробітки до Північної Італії, де він працював піаністом в оркестрі. Однак консерваторії він так і не закінчив, а додатково здобув атестат на звання вчителя співу, одержаний від Галицького музичного товариства в Лемберзі (Львові), та диплом Почесного члена цього Товариства [8].

У 1848 році начальниця полтавського Інституту шляхетних дівчат Софія Засс запрошує австрійських підданих Венцеслава і Алоїза Єдлічек на посаду викладачів музики. Вимоги до музикантів в Інституті дівчат були дуже високі. Кожна випускниця обов’язково складала публічні іспити з музики, на які запрошувалися високоповажні особи, тому що світська дама повинна була прекрасно володіти і голосом, і фортепіано. У документах 1845 року читаємо звіт «Публичныя испытанія въ Полтавскомъ институтѣ благородныхъ дѣвиць и актъ выпуска окончивших курсъ ученія воспитанницъ», де зазначається: “На мѣсто уволенной учительницы музыки дѣвицы Левенталь и умершей Павловской, опредѣлен учителемъ музыки иностранецъ Павличко” [10, 259]. Так поступово складалася кадрова політика в елітному жіночому навчальному

закладі, що й зумовило адміністрацію шукати саме іноземних викладачів музики.

Брати А.В. і В.В.Єдлічки працювали у Полтавському інституті шляхетних дівчат понад три десятиліття: Венцеслав обіймав посаду старшого викладача музики з 1848 по 1879 рік, Алоїз був його помічником та вчителем італійського співу з 1848 по 1892 рік. Чому саме так розпорядилися члени Ради інституту, залишається загадкою. Відомо, що молодшому братові весь час доводилося додатково працювати в різних закладах освіти Полтави, давати приватні уроки, бо він одержував заробітну платню утричі меншу за старшого брата. Зокрема, на кінець 50-х років припадають згадувані М.П.Старицьким домашні музичні вечори в Полтаві, коли він, будучи гімназистом, наважувався виступати у знайомих зі співом “жорстоких романсів”, виконував легенькі п’єски, бо брав тоді уроки фортепіанної гри в А.В.Єдлічки [4, Т.І, 353]. Саме в Полтаві Єдлічки змужніли як музиканти й педагоги, заграли самобутніми й оригінальними гранями їхні природні обдарування та професіональна майстерність. У колі видатних викладачів Полтавського інституту шляхетних дівчат, таких як: Л.І.Боровиковський – фольклорист, етнограф, філолог, один з перших українських поетів-романтиків, який викладав у дівчат словесність і географію; професор і байкар П.П.Гулак-Артемівський, що часто навідувався до інституток з Харкова, та ін., – Венцеслав і Алоїз Єдлічка занурювались у глибини української культури.

Усю педагогічну, організаційну, етнографічну й композиторську діяльність А.В.Єдлічки пронизує не лише ідея слов’янської соборності, але й духовної спільності європейських народів. У його музичній творчості перетинаються риси українського, польського, богемського фольклору. Він також пише романси на німецькі тексти. Проте, пов’язавши життя з Україною, музикант з усією щирістю слугував насамперед українській культурі, віддячивши своїй другій Батьківщині синовньою відданістю і любов’ю. Те, що брати визнали українську землю своєю рідною домівкою, свідчить той факт, що після виходу у відставку вони могли б повернутися до Чехії, але збереглася заява В.В.Єдлічки, де він пише, що “обрав постійне місце проживання в губернському місті Полтаві” [12, 294].

З перших днів перебування в Полтаві брати Єдлічки активно включилися у музичне життя міста й вели інтенсивну організаційно-громадську музичну діяльність до останніх днів життя. 10 лютого 1848 року відбувся концерт на користь лютеранської церкви. А.В.Єдлічка виступав як співак і музикант, а В.В.Єдлічка лише як музикант. П.І.Бодяньський, ректор Полтавського інституту шляхетних дівчат, писав: “Чудова гра і майстерне диригування В.В.Єдлічки і А.В.Єдлічки немало також сприяли успіху концерту” [там само]. А.В.Єдлічка організував хор чехів та поляків, які виконували чеські, польські, українські та російські народні пісні; керував хором і вокальним відділом у полтавському музичному гуртку, заснованому в 1889 році при Російському музичному товаристві [4, Т.ІІ, 371]. Дочка Алоїза Венцеславовича Катерина Алоїзівна Єдлічка-Зайцева пізніше продовжила громадську діяльність свого батька: керувала в Полтаві камерним гуртком; саме вона стояла у витоків професійної

музичної освіти на Полтавщині, доки не емігрувала до Швеції у 20-ті роки ХХ ст. Цікаво відзначити, що “німецьку лінію” творчої та громадської діяльності А.В.Єдлічки наслідував його син – Ернест Алоїзович Єдлічка (24 травня 1855 р., Полтава – 1904 р., Берлін). Побіжно нагадаємо, що він мав прекрасну освіту: спочатку закінчив фізико-математичний факультет Петербурзького університету, а потім – Московську консерваторію по класу М.Рубінштейна, що дозволило йому стати одним з “найавторитетніших фортепіанних викладачів Німеччини” [12, 296].

До композиторської творчості А.В.Єдлічка прийшов через захоплення українським фольклором. У середині ХІХ ст. збирацька робота на Україні набрала широкого розмаху. Тоді з’явилися і пісенні збірки Єдлічки, які стали тематичною основою його творчості. За родом діяльності – викладач вокалу і фортепіано, музикант зосередив увагу саме на жанрах вокальної та інструментальної музики. Перші згадки про композиторську діяльність братів Єдлічок припадають на початок їх педагогічної кар’єри. Вже у квітні 1851 року А.В.Єдлічка співав у власному квартеті “Весела година” на сл. О.В.Кольцова, а випускниці 1851 року на іспитах виконували твори обох братів.

9 лютого 1849 року Полтавська газета засвідчує участь братів Алоїза та Вацлава Єдлічок у постановці п’єси І.П.Котляревського “Наталка Полтавка”. Зокрема, В.В.Єдлічка названий серед осіб, “які взяли на себе виконання ролей, і тих, хто сприяв успіху благодійного заходу” [11, 293]. Тут, вважає П.П.Ротач, вперше в музичному оформленні А.В.Єдлічки прозвучали пісні “Сонце низенько”, “Чого вода каламутна”, “Ой ти, дічино полтавка” та інші, які згодом увійшли до Єдлічкових збірників українських народних пісень. Музика до „Наталки Полтавки”, створена композитором, на жаль, не дійшла до нас. Але вона є природним етапом у процесі освоєння безсмертного твору І.П.Котляревського і була першою з-поміж музичних редакцій "Наталки Полтавки" (А.-Й. Барцицький, О.В.Марковича, М.Васильєва), що остаточно утвердили музичну драматургію п’єси. Це творче опрацювання твору І.П.Котляревського в традиціях народної опери, яка передувала „Наталці” М.В.Лисенка, користувалася популярністю. Пізніше (у 1861 році) музичний матеріал п’єси Єдлічка поклав в основу фортепіанної “Большой фантазии на мотивы малороссийской оперетты “Наталка Полтавка” (Воспоминание Полтавы)”.

У 1881 році вийшла збірка А.В.Єдлічки “Вибір улюблених малоросійських народних пісень, аранжированих для одного голосу з акомпанементом фортепіано”. Її склали 33 окремі випуски, де було вміщено 41 пісню. На пісенному тематизмі побудовано й фортепіанне попурі Єдлічки “Квітоньки України”. Ця сюїта з 20 номерів уключає обробки українських народних пісень, 5 творів на вірші Т.Г.Шевченка, „Імпровізацію на тему Варламова”, п’єсу „Спогади про Шопена”, «Спогади про Полтаву», мазурки, польки, романси, два хори, тощо. Назвемо деякі українські народні пісні з цієї сюїти, які популярні й сьогодні: “Ворскла, річка невеличка”, “Гей же, як журба мене зсушила”, “Віють вітри”, “Шумить, гуде дібровонька”, “Гей, козаки, на враг”, “За Немань іду”, “Ой, Морозе, Морозенку”, “Ой, я чумак нещасливий” та

ін. Фортепіанне попури „Квітоньки України” витримано у фольклорних традиціях романтичної музики. І.Я.Зінків відзначає, що інструментальні твори А.В.Єдлічки “відіграли певну прогресивну роль у розвитку української фортепіанної музики” [4, Т.ІІ, с. 288].

А.В.Єдлічка писав романси на вірші сучасних поетів, зокрема, Я.І.Щоголіва. Йому приписують авторство пісні “У полі” (“Гей у мене був коняка”), яку вперше було надруковано в альманасі “Хата” П.Куліша [10, 354]. Розповідають, що Я.І.Щоголів після критичної оцінки його творів В.Белінським надовго замовкає (1848 – 1864). Повертає митця до поетичної творчості саме пісня А.В.Єдлічки “У полі”, яка була дуже популярною в той час і звучала і в багатих палацах, і у бідних хатках.

Центральне місце у творчій спадщині А.В.Єдлічки посідає обробка народної пісні для голосу з фортепіано – жанр, що визначає творче обличчя музиканта. Єдлічка стояв у першоджерел формування жанру творчої обробки, що переживав процес становлення як в українській, так і в російській музичній культурі. Згадаємо збірки В.Залеського, А.Коціпінського, М.Маркевича, М.Максимовича – в Україні; П.Киреевського, К.Данілова, М.Балакірева – в Росії.

Протягом майже півстоліття А.В.Єдлічка декілька разів перевидавав збірник українських народних пісень. Першу – “Собрание малороссийских народных песен” з поміткою “аранжировал Алоиз Едличка” видав М.Бернгард у 1860 році у Петербурзі. У передмові до збірника видавець називав А.В.Єдлічку “прекрасним музикантом”, який “глибоко проник у дух мелодій [місцевих пісень]” [6]. Друге видання цього збірника випустив московський видавець П.Юргенсон. Воно вийшло у 2-х частинах – по 50 пісень в кожній (1861). Третє – знову у М.Бернгарда і мало назву “Сто малороссийских народных песен, собранных Алоизом Едличкою і аранжированных для одного фортепиано” (1869). У 1885 році в Києві А.В.Єдлічка видає “Собрание малорусскихъ пѣсень” [5]. Кілька разів окремо видавалися пісні “Хусточка”, “Чи я в лузі не калина була”, романс “Сповідь”.

Зміст збірок визначений умовами мешкання автора в міському середовищі, в інтелігентському оточенні. Звідси – тяжіння А.В.Єдлічки не до селянського, а до міського фольклору. Більшість мелодій – пісні-романси та пісні інших жанрів, поширених у місті: жартівливі, побутові, ліричні, чумацькі, козацькі. Серед них назвемо найбільш відомі, такі як: “Добрий вечір, дівчино”, “Та туман яром котиться”, “Чом, чом не прийшов”, “В кінці греблі”, “Дівчино кохана”, “Ой під вишнею”, “Та внадився журавель”. “Од Києва до Лубен”, “Сонце низенько”, “І шумить, і гуде”, “Дід рудий”, “У сусіда хата біла”, “Хусточка”. Тексти деяких з пісень збірника були записані й опубліковані М.О.Максимовичем. Але те, що Єдлічка записав музику 100 чудових перлин української народно-пісенної творчості, є неоціненним внеском у скарбницю української культури.

Манера аранжування А.В.Єдлічки досить самобутня. У “Нарисах з історії української музики” (1961) підкреслюється: “Для обробок Алоїза Єдлічки характерне прагнення до м’якої чутливості, що визначило і вибір пісень, і

романсовий характер супроводу” [цит. за 7]. В обробках відчутне бажання автора вслухатися в мелодії пісень, подати до них акомпанемент, підказаний стилістикою пісні, її жанром та характером. Між тим, сприйняття українського колориту поєднується з європейським мисленням композитора – вихованця Празької консерваторії. Звідси – властиві класичному стилю прийоми та засоби: ясність куплетної форми, Т – Д (тоніко-домінантові) гармонії, чіткі ладотональні відхилення, каданси, нескладна акордово-гармонійна фактура гітарного типу. Музикознавець Т.П.Булат детально аналізує фактуру в обробках композитора і підкреслює її розмаїття, а саме: у пісні “І шумить, і гуде” акомпанемент нагадує складний оркестрово-ансамблевий супровід; у пісні “Чи се ж тая криниченька” в інструментальну партію переносяться властивості вокального жанру; в обробці “Ой спать мені не хочеться” послідовно провдється принцип поліфонізації фактури, де використовується прийом верхнього підголоску, який пізніше застосовував О.І.Рубець [4, Т.ІІ, 39 – 43].

Про значення фольклорної спадщини композитора для вітчизняної фольклористики свідчить схвальна рецензія російського музичного критика О.Серова і той факт, що зі збірок А.В.Єдлічки використовували пісні М.П.Мусоргський у роботі над оперою „Сорочинський ярмарок”, Ф.Колесса, М.В.Лисенко. Щоправда, Ф.Колесса висловив деякі критичні зауваження про певну “неорганічність” музичного матеріалу, тому що до збірника входили не лише зразки фольклору, але й деякі пісні-романси, створені композиторами-професіоналами й аматорами [13, 195]. На наш погляд, таке упорядкування було викликано, в першу чергу, педагогічними міркуваннями й уподобаннями автора. Зауважимо, що П.Сокальський ставить А.Єдлічку в один ряд з М.Маркевичем, О.Рубцем і М.Лисенком, фольклористична діяльність яких “красномовно засвідчила” появу, становлення та розвиток самобутньої малоросійської пісні [4, Т.ІІ, 436].

Оцінюючи значення пісенних збірок А.Єдлічки, підкреслимо, що вони віддзеркалюють музичний побут певної епохи; характеризують рівень мистецьких смаків населення Полтави; висвітлюють стильові прикмети української професійної музики середини ХІХ ст. Помітним є вплив Єдлічкових обробок на українську камерно-інструментальну музику. Так, деякі автори (М.Бернард, А.Кіндінгер) здійснили їх фортепіанні аранжировки (відповідно, 1870, 1878) [4, Т.ІІ, 284–285]. Про популярність обробок А.В.Єдлічки в Україні та Росії минулого століття свідчать їх численні перевидання, а також записи на перші грамплатівки солоспівів А.В.Єдлічки у виконанні М.Менцинського, здійснені у Львові на зламі ХІХ – ХХ ст. [4, Т.ІІІ, 338]. Про значущість творчого доробку А.В.Єдлічки говорять неослабний інтерес до нього з боку сучасних дослідників України та Чехії, а також наукові читання з нагоди 175-річчя від дня народження А.В.Єдлічки, проведені в Полтаві в грудні 1996 року. Творча діяльність А.В.Єдлічки в царині української музичної культури ХІХ ст. готувала ґрунт для розвитку справжнього професіоналізму, сприяла утвердженню народно-пісенної творчості як основи української національної школи в музиці.

У кінці статті дозволимо собі невеличкий ліричний відступ. Чому саме Полтава стала для Алоїза і Вацлава другою батьківщиною? Може, живописна природа нашого краю нагадувала рідні краєвиди? Чи назва міста була співзвучна з ім'ям річки Влтави, яка прямує через величну Прагу? Може, полонили їх привітні й гостинні чужинці? Ймовірно, співуча Полтава дзвеніла чудовими солоспівами, які вигравали на струнах чутливого слов'янського серця й огортали теплом мрійливо-тривожну душу?.. Лише час і наполегливий пошук дадуть відповіді на ці запитання.

Полтавці свято бережуть пам'ять про чеських митців, які корінням вросли в нашу музичну культуру. А.В.Оголевець – викладач-філолог Полтавського педінституту передала до музею “Музична Полтавщина” при музичному училищі рояль Алоїза Єдлічки, який понад 150 років був свідком усіх подій культурного життя. Про братів Єдлічок нагадує будівля полтавського Інституту шляхетних дівчат, де сьогодні вчать ся шляхетності майбутня технічна інтелігенція України. До митців можна завітати у будинок садівництва, де вони тривалий час мешкали. На превеликий жаль, не маємо в Полтаві могил братів-музикантів. Проте згадка М.А.Фісуна буде дороговказом для майбутніх дослідників: “Хлопцем доводилося мені бігати через старе полтавське кладовище. Якось я наткнувся на чорну надмогильну плиту і був вражений незнайомими мені словами “композитор” і “Єдлічка”. Запам'ятав їх на все життя. Плита знаходилась недалеко від могили Котляревського” [12, 297].

Усією своєю творчістю Алоїз і Вацлав Єдлічки утведжують ідею святої соборності слов'янських культур, яка надихала й надихає митців на культуротворення. Недаремно на відкритті пам'ятника І.П.Котляревському в Полтаві (1903) чех Ф.Коварженко, виступаючи від імені Товариства чеських патріотів “Слов'янський клуб” (м.Прага), звернувся до красномовних слів свого земляка Яна Коллара: “Славмо славно славу слов'ян славних” [6]. Творчість братів Єдлічок також можна назвати своєрідним “Слов'янським клубом”, де звучить поліфонія словацьких і чеських, російських і польських, богемських і французьких, німецьких і моравських інтонацій, які віншує й вивершує українська тема.

Література

1. Житник В. Чеська історія й література як джерело інспірацій української поезії // Хроніка-2000. – 1999. – № 25-26. – С. 170 – 174.
2. Жук В.Н., Фісун М.А. Як зароджувалася музична освіта на Полтавщині? // Жук В.Н., Фісун М.А., Ханко В.М. Наш рідний край (З історії освіти на Полтавщині в дореволюційний період). – Полтава, 1991. – Вип.12. – С. 44 – 50.
3. Івченко Л. Карел Лау – капельмейстер екс-гетьмана Кирила Розумовського // Хроніка-2000. – 1999. – № 25-26. – С. 154 – 162.
4. Історія української музики / АН УРСР, Ін-т мист-ва, фолькл. та етногр. ім. М.Т.Рильського; редкол.: М.М.Гордійчук (голова) та ін.: В 6-ти тт. – К.: Наук. думка, 1989 – 1991.
5. Колесса О. Погляд на історію українсько-чеських взаємин Х–XX ст. // Хроніка-2000. – 1999. – № 25-26. – С. 18 – 29.

6. Кочерга Н. Славмо славно славу слов'ян славних // Зоря Полтавщини. – 1996. – 11 грудня. – С.3.
7. Мартусь В. Алоїз Єдлічка – український композитор: історико-бібліографічний нарис // Зоря Полтавщини. – 1968.– 14 липня. – С.4.
8. Митці України: Енциклопедичний довідник / Упор. М.Г.Лабінський, В.С.Мурза; За ред. А.В.Кудрицького.– К.: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1992. – 848 с.
9. Наливайко І.М. З глибин віків відлунюють калинові дзвони.– Полтава, 2001. – 104 с.
10. Пісні та романси українських поетів: У 2-х тт. – К.: Рад. письменник, 1956.
11. Публичныя испытанія въ Полтавскомъ институтѣ благородныхъ дѣвиць и актъ выпуска окончившихъ курсъ ученія воспитанницъ // Прибавление к Полтавскимъ губернскимъ ведомостямъ. – 1845. – № 4 – 34. – С. 253 – 262.
12. Ротач П.П. Близька серцям їх Україна: Брати Алоїз та Венцеслав Єдлічки в Полтаві. Сторінки українсько-чеських культурних зв'язків // Ротач П.П. І слово, і доля, і пам'ять: Статті, дослідження, спогади. – Полтава: Верстка, 2000. – С. 286 – 298.
13. “Сто українських народних пісень” Алоїза Єдлічки // Хроніка-2000. – 1999. – № 25-26. – С. 192 – 195.